

ВІДГУК

офіційного рецензента доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри графічного дизайну Київського національного університету технологій та дизайну **Єжової Ольги Володимирівни** на дисертацію **Гапон-Байди Людмили Володимирівни** на тему «Формування проєктної компетентності у майбутніх фахівців творчих спеціальностей в умовах сталого розвитку», подану на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

I. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Ідея усвідомленого виробництва та споживання набуває все більшого поширення у світі, поступово проникаючи в різні сфери діяльності. Соціально-економічні зміни визначають нові вимоги до закладів вищої освіти. В умовах сталого розвитку ринок праці потребує висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців творчих спеціальностей, здатних виробляти продукти, які відповідатимуть економічним, екологічним та соціальним стандартам.

Підготовка таких фахівців передбачає розвиток проєктної компетентності, що охоплює пошуково-дослідницьку діяльність, творчий підхід до вирішення проблем та професійні технологічні навички. Поєднання зазначених якостей відбувається достатньо складно, тому дисертаційне дослідження, присвячене обґрунтуванню підходів та розробці методики формування проєктної компетентності у майбутніх фахівців творчих спеціальностей в умовах сталого розвитку, є своєчасним та корисним.

II. СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАНOSTІ І ДОСТОВІРНОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ

Ознайомлення зі змістом дисертації дає підстави для висновку, що наукові положення, рекомендації та висновки, сформульовані Гапон-Байдою Л. В., є достовірними та обґрунтованими в повній мірі. Дисертантка коректно формулює низку суперечностей професійної підготовки майбутніх фахівців творчих спеціальностей, завдання, об'єкт та предмет дослідження. На належному рівні з використанням методів математичної статистики та коректним добром відповідних критеріїв і показників проведена експериментальна частина дослідження. Для інтерпретації одержаного експериментального матеріалу, порівняння вибірок, визначення достовірності, оцінки значущості відмінностей, здійснення кореляційного аналізу, встановлення узгодженості між відповідями респондентів використані методи, реалізовані в пакеті прикладних програм SPSS. Отримані дані узгоджуються з одержаними автором теоретичними результатами та не суперечать наявним науковим відомостям.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків і розроблених рекомендацій підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, читаннях, а також

науковими публікаціями. У роботі враховано узагальнений досвід та наукові здобутки вітчизняних і зарубіжних учених.

ІІІ. НАУКОВА НОВИЗНА ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Розв'язання поставлених завдань дозволили Гапон-Байді Л. В. отримати ряд нових результатів, які мають важливе теоретичне і практичне значення. До таких слід віднести наукову новизну, загальні висновки і рекомендації за результатами дослідження, що свідчать про повноту та завершеність роботи, і дають можливість розглядати її як авторське досягнення.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження Гапон-Байді Л. В. полягає у тому, що *вперше*:

- визначено основні складові проєктної компетентності майбутнього фахівця творчих спеціальностей, що відповідають трьом аспектам сталого розвитку: наукова (пов'язана із економічним аспектом), творча (суспільним), технологічна (екологічним);
- розроблено концепцію та структурно-функціональну модель формування проєктної компетентності у майбутніх фахівців творчих спеціальностей в умовах сталого розвитку;
- доведено, що для формування проєктної компетентності необхідно враховувати переважаючі стилі навчання здобувачів. Визначені фактори, що мають найбільший вплив.

Удосконалено зміст професійної підготовки майбутніх фахівців творчих спеціальностей шляхом упровадження методики формування проєктної компетентності в умовах сталого розвитку, яка полягає у самостійній розробці студентами творчих проєктів за тематикою навчання на основі п'яти етапів проєктування та семи елементів дизайн-проєкту.

ІV. ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОДЕРЖАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Наукові положення, висвітлені в дисертаційній роботі, мають практичну значущість для вдосконалення змісту та методів підготовки фахівців творчих спеціальностей. Створена методика та навчально-методичні матеріали були впроваджені в освітній процес, що підтверджується актами про впровадження в таких закладах:

- Київський національний університет технологій та дизайну: методика використана для підготовки студентів спеціальності 015 "Професійна освіта" (за спеціалізаціями "Дизайн" та "Технологія легкої промисловості") в рамках окремого модуля дисципліни «Креативні технології навчання»;
- Інститут комп'ютерно-інформаційних технологій та дизайну МАУП: матеріали інтегровані у програму підготовки здобувачів освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» через дисципліну «Дизайн-проєктування»;
- Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв: методика використовується для підготовки здобувачів вищої освіти за програмою «Графічний дизайн і реклама» в рамках окремого модуля дисципліни «Дизайн-проєктування».

Отримані результати, а також положення та висновки дослідження можуть бути корисними для розробки стандартів вищої освіти. Запропонований підхід до аналізу змісту державних стандартів України та освітніх програм дозволяє оцінювати наявність педагогічних умов, необхідних для всебічного розвитку професійних компетентностей.

V. ПОВНОТА ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЇ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ

Дисертація Гапон-Байди Л. В. є логічно побудованим та завершеним науковим дослідженням, складається з анотації, вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота відповідає встановленим вимогам до дисертацій.

Кожний з чотирьох розділів роботи має конкретне цільове призначення і є базою для наступного розділу. Висновки розділів достатньо характеризують головне у їх змісті. Загальні висновки логічні, експериментально підтвержені та теоретично обґрунтовані. Мовностилістична культура роботи належна. Наведений графічний ілюстративний матеріал забезпечує доступність розуміння тексту. Рукопис збагачено структурованими таблицями, рисунками, схемами, описом власних авторських розробок.

Повний обсяг дисертації становить 319 сторінок, обсяг основної частини дисертації з переліком використаних джерел складає 229 сторінок. Дисертація налічує 34 таблиці та 32 рисунка. Додатки подано на 90 сторінках.

Положення та висновки дисертаційної роботи Гапон-Байди Л. В. відображено у 13 наукових публікаціях, з них 5 у фахових виданнях України категорії «Б». Результати обговорено на восьми всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях та читаннях.

VI. АНАЛІЗ ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступній частині дисертації визначено актуальність та важливість тематики дослідження, зокрема розглянуто формування проєктної компетентності у майбутніх фахівців творчих спеціальностей в умовах сталого розвитку. Описано предмет та об'єкт дослідження, висунуто гіпотезу та сформульовано завдання, а також представлено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. Автор також зазначає зв'язок дисертації з науково-дослідними роботами та планами.

Перший розділ присвячено аналізу сучасного стану та проблем підготовки майбутніх фахівців творчих спеціальностей до застосування проєктних технологій в умовах сталого розвитку. У цьому розділі авторка наводить понятійний апарат дослідження, що сприяє кращому розумінню роботи, та визначає сферу, яку охоплює поняття «майбутні фахівці творчих спеціальностей» в контексті дисертації. Аналіз нормативних документів підготовки бакалаврів визначених дисертанткою творчих спеціальностей виявив недостатню увагу до формування проєктної компетентності, практичної

творчості, інноваційності та здатності до сталого виробництва в затверджених стандартах вищої освіти. Для покращення ситуації авторка обґрунтувала доцільність використання у навчанні методу проєктів для опанування семи елементів дизайн-проєкту «Золотого стандарту», які, за її думкою, є ключовими.

Другий розділ описує методологію дослідження та авторські методики педагогічного експерименту на констатувальному, формувальному і коригувальному етапах. Обґрунтовано вибір методів статистичної обробки результатів відповідно до типу отриманих даних, завдань і умов педагогічного експерименту.

Третій розділ присвячено висвітленню вимог сталого розвитку до майбутніх фахівців творчих спеціальностей. Авторка встановила й детально описала взаємозв'язок між аспектами сталого розвитку та трьома складовими професійної діяльності творчого фахівця. Поєднання та одночасний розвиток цих складових сприяє формуванню проєктної компетентності в умовах сталого розвитку. Авторка обґрунтувала дефініцію поняття «проєктна компетентність в умовах сталого розвитку», як здатність розробляти та створювати продукти з нових або вторинних матеріалів, забезпечуючи екологічно чисте виробництво, сталий життєвий цикл продукту та вирішення суспільних проблем. Гапон-Байда Л. В. розробила концепцію, модель та оригінальну методику формування названої вище компетентності. Також розроблено програмні результати навчання та запропоновано освітні компоненти, що сприяють синхронному розвитку наукової, творчої і технологічної складових компетентності.

Четвертий розділ висвітлює результати педагогічного експерименту на всіх його етапах. Отримані результати не викликають сумнівів, не містять протиріч, оброблені статистично із застосуванням адекватних методів аналізу даних, акуратно та грамотно оформлені у вигляді графіків, рисунків та таблиць. Базуючись на своєму досвіді, аналізі наукової літератури та результатах проведеного педагогічного експерименту Гапон-Байда Л. В. розробила критерії, за якими можна оцінити рівень сформованості проєктної компетентності в умовах сталого розвитку.

Дисертантка навела опис методичних рекомендацій щодо впровадження розробленої методики. У додатках представлено авторські методичні розробки, аналіз освітньо-професійних програм досліджуваних закладів вищої освіти, а також акти впровадження результатів дисертаційної роботи в трьох закладах.

VII. ДИСКУСІЙНІ МОМЕНТИ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО РОБОТИ

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, слід відмітити ряд неоднозначних моментів, які потребують додаткових уточнень або пояснень:

1. Для обґрунтування актуальності дослідження авторка формулює цілу низку суперечностей (стор. 27), які, на її думку, необхідно вирішити для покращення підготовки майбутніх фахівців творчих спеціальностей. Зазначені суперечності охоплюють широкий спектр питань, можливо, тому частина з них не отримала достатньої уваги в рамках цього дослідження.

2. У вирішенні поставлених задач автор вказує, що обмежується освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр». Однак такий підхід не відображено в об'єкті чи предметі дослідження. Поряд із цим додатковий розгляд професійної підготовки майбутніх фахівців творчих спеціальностей на інших рівнях вищої освіти дозволив би більш переконливо довести теоретичну та практичну значущість дисертаційного дослідження.

3. У формулюванні загальної гіпотези дослідження викликає здивування фраза щодо застосовування таксономії Блума-Шевцова для оцінювання (стор. 28). Зазначений підхід є загальноприйнятим, його біля 20 років дотримуються усі розробники освітніх програм. Не має сенсу включати його у гіпотезу.

4. На наш погляд, у дисертаційному дослідженні зустрічаються декілька невдалих термінів, які потрібно було уточнити. Наприклад, «мультимедійне навчання», «техніка ресайклінг», що стає в один ряд з «технікою декоративний розпис» тощо.

Висловлені зауваження стосуються окремих питань і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Основні результати дослідження достатньо висвітлені у наукових працях Гапон-Байди Л. В. Науково-теоретичний та методичний рівні дисертаційної роботи є високими.

VIII. ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота Гапон-Байди Л. В. за темою «Формування проєктної компетентності у майбутніх фахівців творчих спеціальностей в умовах сталого розвитку» є кваліфікованою науковою працею, виконаною особисто здобувачкою у вигляді рукопису. Вона містить нові науково обґрунтовані результати досліджень, які у комплексі вирішують актуальне науково-прикладне завдання щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців творчих спеціальностей.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а здобувачка Гапон-Байда Людмила Володимирівна, на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри графічного дизайну
Київського національного університету
технологій та дизайну

Підпис *Єжова Ольга*

засвідчую

Зав. КАНЦ *Єжова Ольга*

О Єжова

Ольга ЄЖОВА